

1911-ben, amikor Szabó Ervinnek — hosszas harcok után — sikerült a Fővárosi Könyvtárat leválasztatnia a Statisztikai Hivataltól, az önállóvá lett intézmény feladatát a következőben jelölte meg: »A Városi Könyvtár programja szerint nyilvános könyvtár, mely a fősúlyt a nagyközönség olvasósükségletének kielégítésére fordítja; amellől központjában társadalomtudományi szakkönyvtárat tart fenn...« Szabó Ervin és haladó szellemű munkatársai már 1911 előtt is gyűjtötték, gazdagították ezt a társadalomtudományi szakkönyvtárat. Az igazi fellendülés azonban a Tanácsköztársaság idején következett be. A Tanácskormány a nehézségek ellenére is Szabó Ervin programja szerint fejlesztette tovább a könyvtárat. A társadalomtudományi könyvtár munkatársai lázas munkát végeztek, hogy a pártiskolákat, szemináriumokat a marxista tudományt terjesztő könyvekkel lássák el.

„Egyoldalú, heves érdeklődés“

Nem esoda hát, hogy a Horthy-rendszer rögtön, az első percben el akarta tiporni Szabó Ervin örökségét, meg akarta semmisíteni a központi könyvtár »destruktív« jellegét. Kremmer Dezső, akét Horthyék a könyvtár vezetésével megbíztak, már első — nyomtatásban is kiadott — Könyvtári Jelentésében felhívta »illetékesek figyelmét« arra, hogy a központi könyvtárban »egyoaldú, heves érdeklődés« nyilvánul meg s az egyszerűség kedvéért azt javasolja, hogy szüntessék meg a központi könyvtár társadalomtudományi jellegét. Gulyás Pál (nem a költő!) a Tanácsköztársaság könyvtárpolitikáját okolja azért, hogy »az olvasók a veszedelmes és kényes kérdésekkel foglalkozó könyveket keressék.« Drescher Pál 1934-ben kiadott tanulmányában Tolsztoj és Gogol műveivel kapcsolatban megnyilvánult nagy érdeklődésben is »veszedelmet« lát, s a könyvtárosok lelkeire köti, hogy az »oros« irodalomból elsősorban — Alja Rachmanovát ajánlják az olvasóknak. Szerencsére, a Fővárosi Könyvtárban, s a Könyvtár központjában a Horthy-rendszer idején is dolgoztak

kp
Bor
A könyvtár
alcsa könyvtár

olyan könyvtárosok, akik hívek maradtak Szabó Ervin szelleméhez és — amennyire csak lehetett — igyekeztek a könyvtár közönségét a fasiszta-fercművektől megőrizni.

Szabó Ervin programját, a Tanácsköztársaság könyvtárpolitikai célkitűzéseit a maguk teljességében csak ma, a szabad és erős Magyarországon való süljük meg. Ma a Fővárosi Könyvtár társadalomtudományi jellegű központi könyvtárban közel félmillió politikai, ideológiai, közgazdaságtudományi filozófiai, irodalomtudományi, szépirodalmi könyv és röpirat szolgálja az olvasó tömegeket, a kulturális forradalmat. Ez a Szabó Ervin nevével viselő s programját megvalósító tudományos könyvtár nemcsak méretei és nagyszerű, áttekinthető katalógusa, hanem az olvasókkal való érintkezés, az olvasási, könyvtárlátogatási propaganda feletti, újszerű módszerei révén is egyik példaképe az ország tudományos és népkönyvtárainak, bizonyítéka a magyar könyvtárügy azon hatalmas mennyiségi és minőségi fejlődésének, amelyről Rákosi Mátyás szölt legutóbb a parlamentben.

Naponta 272 olvasó

1952-ben rendkívül fontos változások, újítások történtek ebben a könyvtárban is. Először is jelentősen megnövekedett az olvasók — a könyvkölcsönzők és az olvasótermi jegyzetelők — száma. A Fővárosi Könyvtár Reviczky-utcai központi társadalomtudományi könyvtárban

actal Szabó

Budapestre vonatkozó

Szerző: **EGY KÖNYV**
Cím: **EGY ÉVE**

Forrás: *Magy. Szemle*
453. J. 9.

(Hely) (Idő)

elsősorban főiskolai hallgatók járnak (érdekes módon, aránylag még többen, mint az Egyetemi Könyvtárba!) és ha máshonnan nem, e könyvtár olvasójegyzeteiből, kéréslapjaiból, statisztikai adataiból is meg lehet állapítani, mennyivel több főiskolai hallgató tanul Budapesten, mint akár az elmúlt esztendőben. A főiskolások mellett azonban egyre több középiskolás, s rajtuk kívül nagyüzemi propagandista, szaktanfolyamvezető és hallgató, élenjáró munkás, műszaki értelmiségű látogatja a könyvtárat. Az utóbbiak különösen az összes tudományos folyóiratokkal és szaklapokkal felszerelt folyóirat-olvasótermet látogatják, hogy a legfontosabb politikai és gazdasági kérdéseink irodalmát ismergető, úgynevezett »ajánló bibliográfiák« segítségével elmélyedjenek valamelyik problémában. E bibliográfiák közül különösen nagy sikere van »Az első magyar öt éves terü második évek« című kiadványnak, amely — világos, áttekinthető és ötletes csoportosításban — ismerteti tervünk második esztendőjének eredményeit és tanulságait értékelő könyveket, brosrúákat, újságcikkeket. Nem lehet úgy bemenni a folyóirat-olvasóterembe, hogy ne látnánk néhány olvasót, amint e kiadvány segítségével a Gazdamozgalmat, a Röder-mozgalmat,

a Földalatti Gyorsvasút, vagy más idevágó kérdés irodalmát tanulmányozza. Hány termelési értekezlet, szakmai előadás, sajtóbeszámoló köszönheti e társadalomtudományi könyvtár folyóirat-termének (és nem utolsó sorban a könyvtárosok mellett immár az élenjáró olvasókat is szolgáló bibliográfiának!), hogy színvonala emelkedett, érdekesebb lett!

A könyvtárnak az 1952-es esztendőre vonatkozó statisztikai adatai még nincsenek teljes pontossággal feldolgozva, de jellemző adat, hogy míg 1951. októberében a központi könyvtárban 1556 ember kölcsönzött könyvet, 1952. októberében már 2865 volt a kölcsönzők száma 1951. októberében átlag 160 ember olvasott, tanult, jegyzetezett naponta a könyvtárban. 1952. októberében pedig már 272-re emelkedett az átlagos szám (a folyóirattermet nem számolva). Körülbelül 1952. márciusában észlelte a könyvtár tájékoztató rohamos emelkedését, s ezért a könyvtár vezetősége — a zavartalan olvasás, tanulás elősegítésére — még egy olvasótermet rendezett be.

Egy év alatt 22.000 új könyv

A könyvtár vezetősége természetesen nem csupán az új olvasóteremmel, az ajánló biblio-

gráfák kiadásával fogta az új és sajátos problémákkal, érdeklődéssel jelentkező olvasókat az 1952-es esztendőben. Az olvasói létszám emelkedésének köszönhető, hogy a könyvtár könyv-állománya az elmúlt esztendőben több mint 22.000 könyvvel gyarapodott. Már 1952. legelején világos volt, hogy melyek azok a legkeresettebb könyvek, amelyek kölcsönzése körül fennakadások mutatkoznak. Ezekből a könyvekből — elsősorban a »Leninizmus kérdéseiből, Rákosi Mátyás »Népi demokráciánk útjából, Révai József »Marxizmus és népiességéből, Mód Aladár »400 évéből, Fogarasi Béla »Logikájából« — újabb 20—40 példányt szereztek hát be, hogy minden érdeklődőt kielégíthessenek. 1952-ben a tájékoztatószolgálat összeállította azoknak az 1952-ben nálunk megjelent társadalomtudományi könyveknek a jegyzékét, amelyek iránt még a megjelenés előtt érdeklődtek az olvasók, s így elértek, hogy mind Sztálin történelmi jelentőségű új közgazdasági tanulmányából, mind más, nagyon fontos könyvekből elegendő példányt szerezzen be a könyvtár. Az »Olvasó Posta« (a

könyvtárnak ez a nagy kedveltségnek örvendő, ötletesen és frissen szerkesztett faliújságja) hétről hétre közölte az olvasók

érdeklődéseit, hogy melyik könyvet szerezze meg különösen gyorsan és különösen nagy példányszámban a könyvtár. (Hozzá kell tennünk: az »Olvasó Posta« időnként régi könyvek beszerzésére is figyelmezteti a könyvtárat, ha a könyv valóban fontos, s ha elkopott vagy elveszett volna.) Az 1952-es esztendő eredményeihez tartozik, hogy a folyóirat-teremben az eddiginél lényegesen több szovjet folyóirat áll az olvasók rendelkezésére.

Könyvtári kiállítások

Nem az elmúlt esztendőben született meg a könyvtári kiállítások gondolata, de soha nem rendeztek olyan hasznos és sikeres kiállításokat, mint 1952-ben. Az év elején tartották meg a Felszabadulási Kiállítást, amely — a felszabadulás dokumentumain kívül — a magyar könyvtárügy felszabadulása utáni fejlődést mutatta be statisztikai adatokkal, táblázatokkal. Ezt a kiállítást — amely három hétig volt nyitva — több mint 7000 ember tekintete meg. Sajnos, a kiállítás rendezői elmulasztottak vendégkönyvet kitenni a látogatók bejegyzései számára; pedig ez igen érdekes és tanulságos dokumentumgyűjtemény volna. De így is lehet mérni — még pedig az olvasók kérés-lapjairól, hogy a kiállításon hangsúlyt kapott könyveket az olvasók széles tömegei hamarosan kivették, s gondosan tanulmányozták. Nagy jelentőségű volt az 1952 augusztusában megrendezett Békeplakát-kiállítás, amelyen több mint 300 békeplakátot mutattak be, de nem feledkeztek meg a legfontosabb békeharcos tanulmánykötetek propagálásáról sem. Ennek a kiállításnak 15.000 látogatója volt. Újszerűek voltak azok a szinte két-három hetenként változó kis-kiállítások, amelyek a könyvtár előcsarnokában és folyosóin lévő vitrinekben hirdették Leonardo da Vincit, Avicennát, Victor Hugót, Móricz Zsigmond, Kossuth Lajos, Ady Endre, Gárdonyi Géza, József Attila emlékét, s ismertették meg életük és életművük legfontosabb adataival az olvasókat. E kis-kiállítások közül legjelentősebb a nagy olvasó-

Osztályozás

027.42

Idő: "1952"

Személy:

terem előtt lévő ú. n. »párt-
oktatási tárló«, amelynek anyaga az oktatási anyaggal párhuzamosan változik.

Egy könyvtár munkáját nagyon nehéz lemérni. Sokat mondanak a számok, sokat mutatnak a technikai eredmények, de lényegesen kevesebbet az igazi hatásnál. Am ebben a tükörben is megláthatjuk, hogy *a társadalmi tudományok egyre szélesebb körökben, s egyre magasabb fokon terjednek, hogy a szocializmus építésének forradalmi tényei forradalmi változásokat teremtenek az emberek gondolkozásában is.* A Szabó Ervin Könyvtár központi könyvtára legjobb úton van ahhoz, hogy ne csak kielégítse, hanem *továbbfejlessze* népünk hatalmas és sokirányú társadalmi-tudományos szükségleteit.

Antal Gábor